

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์ ฉบับที่ ๔๔/๕๗ | ๒๘ ก.ค. - ๓ ส.ค.๕๗

ญี่ปุ่น : ท่ามกลางจุดเปลี่ยนทางการทหาร

ที่ผ่านมา หากไม่ใช่เรื่องใหญ่หรือสำคัญมาก ชาวอาทิตย์อุทัยจะไม่ออกมารวมตัวกันบนท้องถนน แต่เมื่อหลายเดือนก่อนที่ผ่านมา ชาวญี่ปุ่นออกมารวมตัวกันประท้วงที่หน้าบ้านนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ในกรุงโตเกียว เพื่อคัดค้านการผลักดันให้กองกำลังป้องกันตนเอง (SDF) เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกป้องพันธมิตร ที่อนุमानว่า นั่นคือ “การปกป้องตนเอง” ทางหนึ่ง แม้ญี่ปุ่นจะไม่ได้ถูกโจมตีโดยตรงก็ตาม....

กระแสความเห็นแตกแยกและคัดค้านการผลักดันให้กองกำลังป้องกันตนเอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกป้องพันธมิตร ไม่ส่งผลให้รัฐบาลอาเบะสั่นคลอนเท่าใดนัก ไม่ว่าผู้คนจะออกมาชุมนุมเป็นระยะ การทำจดหมายเปิดผนึกแสดงความไม่เห็นด้วยของกลุ่มนักวิชาการ ตลอดจนผลสำรวจความคิดเห็นที่พบว่า มีผู้ไม่เห็นด้วยมากกว่า ซึ่งถึงจะไม่มากไปกว่ากันอย่างเด็ดขาด แต่สัดส่วนของผู้ที่มองว่ารัฐบาลเร่งรีบเกินไป และไม่เป็นประชาธิปไตยค่อนข้างสูง ตลอดจนการประท้วงด้วยวิธีการจมนครของชายวัยกลางคนในชุดสูท ราคาน้ำมันจุดไฟเผาตัวเองที่นอกสถานีรถไฟชินจูกุของโตเกียวที่สร้างความตื่นตระหนกไปทั่วโลก

คณะรัฐมนตรีญี่ปุ่นผ่านมติ ตีความใหม่มาตรา ๙ แห่งรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ขยายบทบาทของเอสดีเอฟ ในการปกป้องตนเองร่วม (collective self-defense) นอกดินแดน โดยมี ๓ เงื่อนไขกว้างๆ คือ ๑. เมื่อการโจมตีประเทศนั้นๆ เป็น "ภัยคุกคามชัดเจน" ต่อความอยู่รอดของญี่ปุ่น หรือล้มล้างสิทธิในการมีชีวิต

เสรีภาพและการแสวงหาความสุขตามรัฐธรรมนูญของพลเมืองญี่ปุ่น ๒. ไม่มีหนทางอื่นใดที่จะป้องกันการโจมตีและปกป้องญี่ปุ่นกับพลเมือง ๓. ใช้กำลังขั้นต่ำอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น

การผ่านมติที่ถือเป็นการปรับนโยบายความมั่นคงครั้งใหญ่นับจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ มีขึ้นหลังจากพรรคเสรีประชาธิปไตย (แอลดีพี) ของนายอาเบะ เจริญจ่าครองกับพรรคร่วมรัฐบาลนิวโคเม ที่ยึดมั่นในหลักคิดไฝ่สันติอย่างเหนียวแน่นจนสำเร็จ ขั้นตอนต่อไปคือการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการขยายสิทธิในการป้องกันตนเองร่วมในขอบข่ายจำกัด เพื่อส่งเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาที่พรรคร่วมรัฐบาลคุมเสียงส่วนใหญ่ทั้งสองสภา

ทั้งนี้ คาดว่าที่ สุดแล้วนโยบายใหม่จะมีผลในทางปฏิบัติภายในปี ๕๗ นี้เป็นอย่างดีเร็ว เมื่อนั้นหลายฝ่ายก็หวังจะเห็นความกระจ่างมากกว่านี้ว่าอะไรคือ “ภัยคุกคามชัดเจน” ที่จะเป็นเงื่อนไขของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้งบทหารสูงติดอันดับ ๕-๘ ของโลก และความทันสมัยของกองทัพอาจเป็นรองแค่สหรัฐฯ กับจีน...

Collective self - Defense of Japan

จุดเปลี่ยนทางการทหารของญี่ปุ่น

Infographic by : กศย.ศศย.สปท.

เศรษฐกิจกับการดำรงอยู่

การเปิดช่องให้รัฐบาลนิยามภัยคุกคามอย่างชัดเจนเป็นเหตุให้ญี่ปุ่นอ้างสิทธิป้องกันตนเองร่วมขึ้นมา และกลายเป็นประเด็นที่ถูกวิจารณ์มากที่สุดเรื่องหนึ่ง ตัวอย่าง อาทิ หากเกาหลีเหนือยิงขีปนาวุธเข้าใส่ทหารอเมริกันบนเกาะกวม ทหารญี่ปุ่นจะสามารถยิงขีปนาวุธในช่วงที่ข้ามผ่านญี่ปุ่นได้ จากปัจจุบันที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำได้ นอกเหนือจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า เป็นเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วย อย่างกรณีปฏิบัติการกวาดทุ่นระเบิดในช่องแคบฮอร์มุซของนานาชาติ ที่นายกรัฐมนตรีอาเบะเคยแสดงท่าทีว่าต้องการให้ญี่ปุ่นมีส่วนร่วม เพราะเป็นเส้นทางเดินเรือบรรทุกน้ำมันส่งให้ญี่ปุ่นร้อยละ ๘๐ แต่พรรคนิวโคเมกลับแย้งว่าปฏิบัติการที่นั่นไกลจากญี่ปุ่นมาก จึงไม่ถ่วงน้ำหนักที่จะมีเหตุผลรองรับว่าเป็นการปกป้องประเทศจาก “อันตรายชัดเจน” ตามที่กล่าวอ้าง

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่อาวุโสในรัฐบาลฯ เคยเสนอว่า รัฐบาลอาจถือสิทธิป้องกันตนเองร่วมได้ หากช่องทางการเดินเรือของประเทศถูกคุกคาม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขนส่งน้ำมัน ก๊าซ หรืออาหารที่มุ่งมายังญี่ปุ่นถูกคุกคาม อย่างไรก็ตาม นายอาเบะ กล่าวว่า น้ำมัน ก๊าซและอาหารจากต่างประเทศมีความสำคัญยิ่ง หากถูกตัด จะส่งผลกระทบต่อการค้าอยู่และสวัสดิภาพของญี่ปุ่น

สถานการณ์รอบบ้านของญี่ปุ่น

ในแถลงการณ์มติ ครม. อ้างถึงสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้ไม่มีประเทศใดที่สามารถรักษาสันติภาพไว้โดยลำพัง ความรับผิดชอบอย่างสำคัญที่สุดของรัฐบาลคือ การดำรงสันติภาพและสวัสดิภาพของญี่ปุ่น และสิ่งจำเป็นที่ต้องมีหากจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ก็คือ การเพิ่มมาตรการป้องปรามอย่างเข้มแข็ง จากเหตุผลนี้ การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์หลักที่ญี่ปุ่นอ้างถึงก็คือ การผงาดขึ้นมาของจีน จึงต้องเปิดทางให้กองกำลังป้องกันตนเองมีอิสระกว่านี้ในการรักษาสันติภาพ เพื่อเป็นมาตรการป้องปรามหนึ่ง โดยที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ แต่มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ความเคลือบไหวนี้ อาจบั่นทอนบรรยากาศความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ โดยเฉพาะจีนที่ไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายกรัฐมนตรีอาเบะเป็นทุนเดิม

แม้รัฐบาลญี่ปุ่นยืนยันว่า นโยบายใหม่ไม่ได้หนีไปจากเดิมคือ เพื่อป้องกันประเทศ และมั่นคงกับการเป็นประเทศรักสงบ มุ่งใช้วิธีการทูตแก้ไขความขัดแย้ง นอกจากนี้ นายอาเบะยังกล่าวด้วยว่า ญี่ปุ่นจะไม่เข้าร่วมปฏิบัติการทางทหารกับสหประชาชาติ อย่างสงครามอ่าว แต่ทั้งนี้ คำกล่าวของนายอาเบะพบว่า สวนทางกับข้อเสนอแนะของคณะทำงานของเขาเอง ที่ระบุในสมุดปกขาวเมื่อพฤษภาคม ๒๕๕๗ ว่า ญี่ปุ่นควรมีส่วนร่วมกับการกิจลักษณะนี้ นอกจากนี้แล้ว การเปิดช่องให้มีการตีความเงื่อนไขในการใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วม ได้สร้างความกังวลต่อเพื่อนบ้านอย่างจีนและเกาหลีใต้ ที่มองว่าเป็นสัญญาณการรื้อฟื้นลัทธิทหารนิยม

บริบทภายในประเทศญี่ปุ่น

ชาวญี่ปุ่นรู้มานานแล้วว่า นายอาเบะต้องการจะปลดล็อกมาตรา ๙ และต้องการให้กองทัพมีบทบาทมากขึ้น กระนั้นชาวญี่ปุ่นส่วนมากก็ยังสนับสนุน เนื่องจากความสำเร็จของนโยบายเศรษฐกิจและการเงิน ทำให้ยังเป็นนายกรัฐมนตรีที่คะแนนนิยมดีกว่าผู้นำหลายๆ คนในรอบหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่แล้ว ค่อนข้างสนับสนุนความพยายามของนายกรัฐมนตรีที่จะขยายบทบาทกองทัพ เนื่องจากความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ เลือนลางไปมาก และกังวลใจต่อแสนยานุภาพทางทหารของจีน

ท้ายที่สุด ในปัจจุบันญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในโลกที่ติดปัญหาเทคนิคและกฎหมาย ไม่สามารถใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วมตามมาตรา ๕๑ ของกฎบัตรสหประชาชาติ นอกจากนี้ พล.ร.อ.โคอิชิ ฟุรุโซ ของญี่ปุ่นยังเห็นว่า ญี่ปุ่นควรเพิ่มการสนับสนุนภารกิจความมั่นคงระหว่างประเทศในด้านปกป้องการขนส่งทางทะเล เพราะสินค้าที่นำเข้า-ส่งออกจากญี่ปุ่นสูงเกือบพันล้านตัน หากการขนส่งสินค้าทางเรือเกิดสะดุดหยุดลง สาธารณูปโภคทั้งไฟฟ้า แก๊สและอาหารรวมถึงน้ำด้วย ก็จะหยุดชะงัก การดำรงชีวิตอย่างปกติคงจะกระทำได้อากเมื่อถึงเวลานั้น๐-

อ้างอิง :

- ◇ <http://www.japantimes.co.jp/tag/collective-self-defense/>
- ◇ <http://news.voicetv.co.th/global/60101.html>
- ◇ <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/japans-collective-self-defense-play-game-changer-10810>
- ◇ <http://thediplomat.com/2014/07/for-japan-what-after-collective-self-defense/>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Weekly Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) โทร / โทรสาร : ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....